

Nader onderzoek vleermuizen

RIVA Rotterdam

Projectnummer 211208

15 december 2021

Auteur

ing. S.J.M.P. Halters

Opdrachtgever

SteBru Ontwikkeling B.V.
Postbus 298
2910 AG Nieuwerkerk aan de IJssel

Inhoudsopgave

NADER ONDERZOEK VLEERMUIZEN	1
RIVA ROTTERDAM.....	1
1 INLEIDING.....	3
2 METHODE.....	4
2.1 VLEERMUISONDERZOEK.....	4
2.2 WERKWIJZE.....	4
2.3 VELDBEZOeken EN OMSTANDIGHEDEN.....	4
2.4 AANPAK EN ONDERZOCHE FUNCTIES.....	5
3 RESULTATEN VELDONDERZOEKEN	6
3.1 BESCHRIJVING WAARNEMINGEN VLEERMUIZEN.....	6
3.2 WAARGENOMEN FUNCTIES VLEERMUIZEN.....	6
3.3 WAARNEMINGEN PER VLEERMUISSOORT	7
3.4 AANWEZIGE OVERIGE SOORTEN	11
3.5 MITIGATIE/COMPENSATIE.....	11
4 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN.....	12
LITERATUUR.....	13
BIJLAGE 1 WETTELIJK KADER.....	14

1 Inleiding

Naar aanleiding van de voorgenomen herontwikkeling, (sloop van een deel van de bebouwing en bouw van nieuwe appartementen) is een nader onderzoek naar de aan- danwel afwezigheid van vleermuizen uitgevoerd op deze locatie.

Tevens is ter verificatie van de geschiktheidsbeoordeling in de quickscan (niet tot beperkt geschikt) tevens gekeken naar de aan/afwezigheid van huismuis en gierwaluw. De panden zijn in principe weinig geschikt voor deze soorten maar ter verificatie is wel bij ieder voorjaarsbezoek ook aandacht besteed aan eventuele aanwezige broedvogels.

Het onderzoek is toegespitst op het voorkomen van (m.n. gebouwbewonende) vleermuizen om daarmee de voorgenomen ontwikkeling (het gedeeltelijk slopen en herontwikkelen) zorgvuldig te kunnen voorbereiden en uitvoeren (zie figuur 1.1).

Figuur 1.1. Ligging van de onderzochte locatie in rood (bron ondergrond: kaarten Zuid-Holland)

In dit kader is door de opdrachtgever de opdracht verstrekt om (volgens het vleermuisprotocol 2017), onderzoek uit te voeren naar de aanwezigheid, gebruik en eventuele functies van vleermuizen in het plangebied in kaart te brengen.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is de methode van onderzoek en werkwijze toegelicht. In hoofdstuk 3 zijn de resultaten van de veldbezoeken uitgewerkt en is de noodzakelijke maatregelen beschreven. In hoofdstuk 4 zijn de conclusies en aanbevelingen opgenomen.

2 Methode

2.1 Vleermuisonderzoek

Het terrein is bezocht op 18 mei, 22 juni, 30 juni, 20 augustus, 10 september en 18 september 2019 (zie tabel 1). Er is gebruik gemaakt van de batdetectoren Pettersson D240x, D230 Echometer (Touch 2 pro) en een of twee Songmeters SM4 BAT met GPS-logger. Opgenomen geluiden zijn geanalyseerd met de programma's BatSound en Kaleidoscope. Er is iedere ronde geïnventariseerd met twee ter zake deskundige waarnemers, door S. Halters, R.J. Buijs en/of N. Huig van Buijs Eco Consult B.V. Daarbij is gewerkt volgens het vleermuisprotocol 2017.

Mogelijk te verwachten soorten op de locatie met een verblijfplaats waren:

- Gewone dwergvleermuis;
- Laatvlieger;
- Ruige dwergvleermuis;

En eventueel minder veelvuldig voorkomende soorten (verwachting zonder verblijfplaats) zoals:

- Rosse vleermuis;
- Grootoorvleermuis (spec.);
- Meervleermuis;
- Watervleermuis;
- Baardvleermuis (spec).

2.2 Werkwijze

Tijdens de bezoeken is gebruik gemaakt van een warmtebeeldcamera (FLIR E6/ Pulsar Helion XP50) en een krachtige zaklamp (Feniks) om aanwezige vleermuizen in hun bewegingen te kunnen volgen. De veldbezoeken zijn merendeels uitgevoerd vanaf zonsondergang. Het derde bezoek is uitgevoerd vanaf 2 uur voor zonsopkomst tot zonsopkomst. Bij alle bezoeken is verder gezocht naar sporen van vleermuisactiviteit (keutels e.d. nabij mogelijke in- en uitvliegopeningen), hiervan zijn alleen in het eerste bezoek waarnemingen gedaan van een enkel uitwerpsel. Tijdens het ochtendbezoek en tijdens de najaarsbezoeken zijn aanvullend geluidsopnamen gemaakt met vleermuisloggers SM4Bat FS om sociale geluiden met hun jongen danwel baltsgeluiden achteraf te kunnen analyseren. Tijdens deze veldbezoeken is tevens gelet op de aanwezigheid van overige urbane soorten (huismus en gierzwaluw; deze zijn niet waargenomen in het plangebied). Het inpandig bezoek is reeds tijdens het veldbezoek van de quickscan uitgevoerd. De resultaten van het inpandig bezoek en het aanvullend uitgevoerd uitpandig onderzoek op hoogte zijn ook in de memo van de quickscan opgenomen.

2.3 Veldbezoeken en omstandigheden

Tabel 2.1. Overzicht met bezoekdata, tijden en weersomstandigheden

Datum	Aanvang tijd	Eind-tijd	Weer	Bijzonderheden
18 mei 2019	20.30	23.45	15 °C, wind 2 Bft NNW, zwaar bewolkt	
22 juni 2019	21:30	00:00	22 °C, wind 3 Bft NO, licht bewolkt	
30 juni 2019	03.20	06:20	14 °C, wind 2 Bft W, half bewolkt	
20 augustus 2019	20:50-23	00-02	16 °C, wind 2 Bft ZW, licht bewolkt	winterzwermen
10 september 2019	0:00	02:00	13 °C, wind 1 Bft WNW, half tot zw bewolkt	winterzwermen
18 september 2019*	19:45	22:45	17 °C, wind 2 Bft NW, zwaar bewolkt	*extra bezoek

2.4 Aanpak en onderzochte functies

Per bezoek is volledig rondom het te slopen pand gelopen. Daarnaast is ook in de directe omgeving van het plangebied gelopen (ruimte na/voor uitvlieg/invliegtijd) om een beoordeling te kunnen maken op overige functies.

Op locatie is gekeken naar alle typen verblijfplaatsen (zomer- en kraamverblijfplaatsen in de voorjaarsperiode en paarverblijfplaatsen en winterverblijfplaatsen in de najaarsperiode, hiermee zijn winterverblijven in warme perioden ook meegenomen. Voor de in paragraaf 2.1 aangegeven mogelijk aanwezige soorten.

Daarnaast is tevens gekeken naar aanwezigheid van essentiële vliegroutes en/of essentieel foerageergebied binnen het plangebied, voor de in het onderzoek aangegeven (en op locatie potentieel te verwachten soorten). In paragraaf 3.2 is per functie verwoord of deze waargenomen zijn of niet (en daarmee is weleens waar indirect aangegeven welke functies zijn beoordeeld).

Winterverblijfplaats

Winterverblijven werden op locatie niet verwacht (behalve een evt. langer gebruikt zomer/paarverblijf bij een milde winter) omdat de waargenomen potentiële verblijflocaaties daarvoor niet geschikt zijn. Dan moet sprake zijn van grote ruimten in spouw, met zware warmtebuffering; denkend aan het enorme bakstenen gebouw De inktpot in Utrecht, waarbij in het gebouw grote inpandige ruimten beschikbaar zijn, wat dienst doet als winterverblijfplaats.

Het huidige gebouw is niet met luchtspouw gebouwd, dus de aanwezige openingen zijn allen beperkt of in ruimte (klein) of in warmtebuffering, of beide en daardoor vermoedelijk niet of hooguit beperkt geschikt als winterverblijf. Om dit daadwerkelijk uit te kunnen sluiten (het is wel een meerlaags bakstenen gebouw) heeft wel formeel onderzoek naar winterzwermen plaatsgevonden.

Het laatste bezoek is extra uitgevoerd om eventueel later in het seizoen aanwezige paarverblijfplaatsen van ruige dwergvleermuis te kunnen beoordelen.

3 Resultaten veldonderzoeken

3.1 Beschrijving waarnemingen vleermuizen

De volgende soorten zijn meermaals en met zekerheid vastgesteld:

- **Gewone dwergvleermuis (PIPIPI);**
- Ruige dwergvleermuis (PIP NAT);

In onderstaande tabel is een overzicht van de opgenomen en geanalyseerde geluidsbestanden weergegeven. Niet tijdens alle bezoeken zijn opnamen gemaakt.

Tabel 3.1. Geluidsofopnamebestanden

Datum/songmeter	PIPIPI	PIP NAT	Noise	Eindtotaal
20190518	65	18		83
20190630 1	140	1		141
20190630 2	97	1		98
20190820 1	15	2		17
20190820 2	230	157	3	390
20190910 1	368	17	22	407
20190910 2	292	152	15	459
Eindtotaal	1207	348	40	1595

Verklaring:

Waarneming is een geluidsofopname op een bepaald moment: een vleermuis kan met rondjes vliegen als een exemplaar voor een grote hoeveelheid waarnemingen zorgen. Hoeveelheid waarnemingen zegt dus niet direct iets over het aantal voorkomende vleermuizen. De ruisopnamen zijn uit het overzicht gehouden.

Tijdens het uitgevoerde vleermuisonderzoek zijn verschillende vleermuissoorten en verschillende gebruiksoorten van de gebieden (foerageren, vliegroute, en eventuele verblijfplaatsen) bepaald. In onderstaande tekst is een beknopte toelichting gegeven van de verschillende functies die het plangebied (en de directe omgeving) vervult voor vleermuizen (en voor welke soorten). Vervolgens wordt ingegaan of deze functie vanwege de voorgenomen ontwikkeling wordt beperkt dan wel deels komt te vervallen en welke maatregelen hiervoor nodig zijn om dit te compenseren/mitigeren.

3.2 Waargenomen functies vleermuizen

Ter plaatse van de bebouwing binnen het plangebied is een verblijfplaats waargenomen. In de te behouden bebouwing ten noorden van het plangebied is verder een vermoedelijke winterverblijfplaats waargenomen.

3.3 Waarnemingen per vleermuissoort

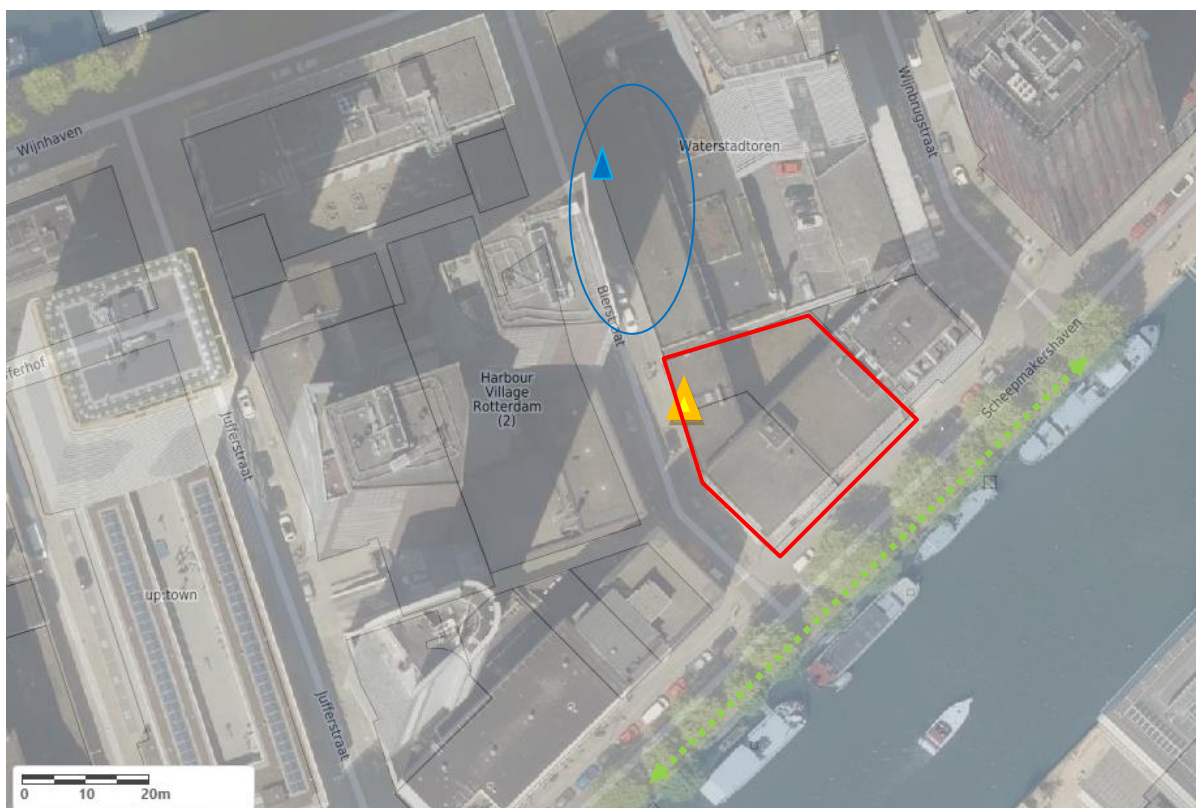
Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is de meest voorkomende vleermuissoort in Nederland en is overwegend een typische gebouwbewoner. Tijdens het veldbezoek op hoogte (beschreven in de quickscan) van 13 mei 2019 is op een locatie een verblijfplaats van vermoedelijk een gewone dwergvleermuis aangetroffen (foto's op titelpagina).

Tijdens het eerste avondveldbezoek is op deze locatie: zie figuren 3.1 en 3.2, ook een uitvliegende gewone dwergvleermuis waargenomen. Tijdens de andere bezoeken zijn geen uitvliegende of invliegende vleermuizen waargenomen. Wel is op 20 augustus ter plaatse ook een baltsende gewone dwergvleermuis waargenomen, waardoor de verblijfplaats vermoedelijk zowel een zomerverblijfplaats als een paarverblijfplaats van een mannetje gewone dwergvleermuis betreft.

Op andere plaatsen binnen het plangebied geen uitvliegende vleermuizen waargenomen. Wel zijn voor uitvliegen van de uitvliegende gewone dwergvleermuis al enkele langs vliegende exemplaren gewone dwergvleermuizen waargenomen, die komend van elders in de luwte van de gevels ten westen van het plangebied overvlogen.

Een essentiële vliegroute is in de Bierstraat niet vastgesteld. Wel worden de bomen ten zuiden van het plangebied gedurende het hele jaar door enkele gewone (en in het najaar ook door enkele ruige) dwergvleermuizen gebruikt als foerageergebied (en in mindere mate ook als vlieggeleiding). Ook de gevels van panden in de omgeving van het plangebied worden als vlieggeleiding gebruikt.

Figuur 3.1 Globale locatie paar-/zomerverblijf gewone dwergvleermuis (gele driehoek) en winterzwermen globaal in blauw

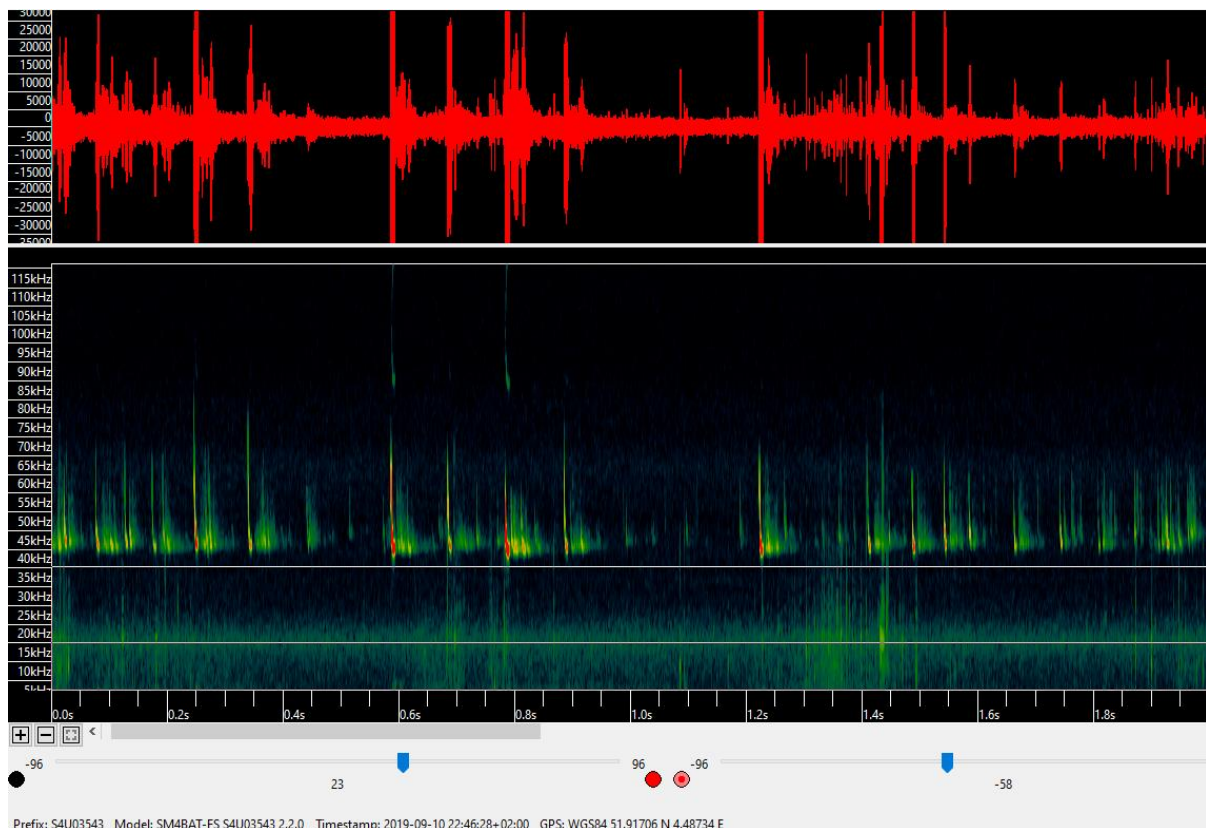
Figuur 3.2 Globale locatie uitvliegend enkel exemplaar gewone dwergvleermuis in de Bierstraat in geel (18 mei 2019)

Naast deze waarnemingen binnen het plangebied zijn buiten het plangebied ook diverse waarnemingen van vleermuizen gedaan. Zo zijn er langs de Scheepmakershaven buiten het plangebied vermoedelijk meerdere verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis aanwezig, en is ook verder noordelijk in de Bierstraat is in de zomer een verblijfplaats van meerdere exemplaren gewone dwergvleermuis aanwezig (passieve waarneming tijdens het ochtendbezoek, aantal niet exact beoordeeld vanwege focus op plangebied).

Tot slot is tijdens het winterzwermonderzoek in de nazomerperiode ook winterzwermen ten noorden van het plangebied waargenomen. Dit winterzwermen is bij beide middernachtbezoeken waargenomen in tussenpozen (al vanaf 22:30 tot ca 01:45, waarbij op sommige momenten enkele, tot enkele tientallen gewone dwergvleermuizen zwermgedrag langs de gevel aan de Bierstraat ten noorden van het plangebied toonden. En waarbij ook zichtbaar was dat enkele exemplaren de gevel aantikken en/of binnengaan).

Daarbij zijn geen sociale /baltsroepgeluiden waargenomen, waaruit blijkt dat het vermoedelijk niet gaat om geclusterde paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis (zie figuur 3.3).

Bij deze beoordeling is met de warmte beeldcamera beoordeeld of ook winterzwermen ter plaatse van het plangebied plaatsvindt, dit is niet waargenomen. Wel is met warmtebeeld ook eenmalig vastgelegd dat aan de overzijde van de Bierstraat ter plaatse van het hoge gebouw diverse exemplaren vleermuizen langs vliegen (buiten detectieafstand van de detector, dus niet zeker is of dit ook gewone dwergvleermuizen betreft).

Figuur 3.3 Voorbeeld geluidsopname van winterzwermen buiten plangebied

Figuur 3.4 Warmtebeeld ten noorden van plangebied in de bierstraat met in gele contouren de vier gewone dwergvleermuizen binnen camerabereik. In donkergele contour de locatie (voeg) waar ook in- uitvliegende gewone dwergvleermuizen zijn waargenomen

Ruige dwergvleermuis

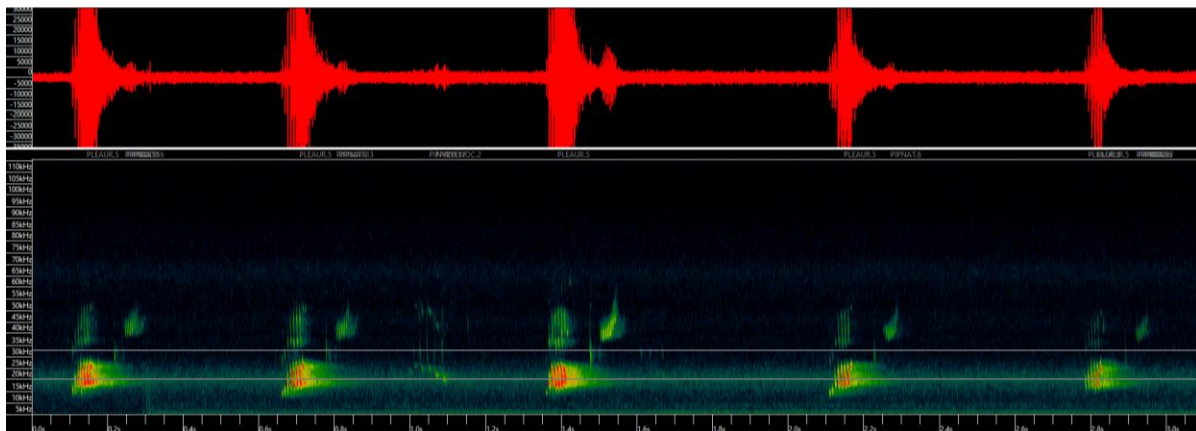
Tijdens de veldbezoeken is, uitgezonderd in de migratieperiode (najaar) slechts incidenteel de aanwezigheid van ruige dwergvleermuis waargenomen. Dit betreffen langs vliegende exemplaren. De ruige dwergvleermuis is overwegend een typisch boom bewonende soort. In het najaar kunnen echter paarverblijfplaatsen in bebouwing ook worden aangetroffen. Langs de Scheepmakershaven buiten het plangebied is ook minstens een paarverblijf/tijdelijk verblijf aangetroffen.

Omdat de planlocatie in het westen van Nederland gelegen is en deze soort in het najaar van noordoost naar zuidwest Europa trekt betreffen het vermoedelijk migrerende exemplaren.

Figuur 3.4 Globale locatie paarverblijf ruige dwergvleermuis (in blauwe ster) buiten plangebied (in rode contour)

Met behulp van de warmtebeeldcamera is verder gezocht naar een mogelijke roepposten/verblijven deze zijn in het plangebied en/of in de directe omgeving van het plangebied niet waargenomen.

Figuur 3.5 Sonogram ruige dwergvleermuis baltsroep buiten plangebied

3.4 Aanwezige overige soorten

Tijdens de veldbezoeken is tevens aandacht besteed aan overige andere urbane soorten (huismus, gierzwaluw). Deze zijn niet aanwezig (broedend) in het plangebied waargenomen.

Mogelijk is of wordt er wel sprake van aanwezige dakbroeders. Tijdens de quickscan zijn hiervoor (oude nestbouw) al signalen waargenomen. Dakbroeders zoals zilvermeeuw, kleine mantelmeeuw en/of scholekster hebben geen jaarrond beschermde status zoals huismus en gierzwaluw, alleen mogen ook bezette nesten niet beschadigd of vernietigd worden. Hiervoor is aandacht nodig in de planning, om vertraging als gevolg van deze mogelijk aanwezige soorten te voorkomen.

3.5 Mitigatie/compensatie

Ter plaatse van het plangebied is een verblijfplaats (zomer- en paarverblijfplaats) van een mannetje gewone dwergvleermuis waargenomen. Andere beschermde functies voor vleermuizen zijn binnen het plangebied niet waargenomen. Buiten het plangebied is sprake van meerdere verblijfplaatsen, voor gewone en ruige dwergvleermuis, waaronder een vermoedelijke winterverblijfplaats voor gewone dwergvleermuis.

Er is in dit plangebied sprake van verplichte mitigatie en/of compensatie als gevolg van de voorgenomen herontwikkeling. Zo dienen er tijdelijke verblijfplaatsen te worden gerealiseerd, dient een ontheffing Wet natuurbescherming onderdeel soortbescherming te worden aangevraagd voor gewone dwergvleermuis. En in de nieuwbouw is het noodzakelijk om geïntegreerde verblijven voor gewone dwergvleermuis te realiseren om het verloren gaan van het huidige verblijf te compenseren. (overcompensatie van minstens 4:1 is verplicht). In augustus 2019 zijn reeds 4 vleermuiskasten aan de te behouden gevels geïnstalleerd, (foto's zijn opgenomen in de geactualiseerde quickscan).

Verder is het noodzakelijk om na het ontvangen van de ontheffing in het vleermuis actieve seizoen het huidige verblijf (en de rest van het gebouw) voor de voorgenomen deelsloop ongeschikt te maken voor vleermuizen. En voor start van dit werk door een ecologisch deskundige vastgesteld te hebben dat er geen vleermuizen meer aanwezig zijn.

4 Conclusies en aanbevelingen

Op de locatie is meermaals de aanwezigheid van twee vleermuissoorten aangetroffen; gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis. De gewone dwergvleermuis is een vooral object/gebouw bewonende soort. Deze soort is in het plangebied tijdens de veldbezoeken met een verblijfplaats; een zomer/paarverblijfplaats (van vermoedelijk een enkel exemplaar gewone dwergvleermuis man) binnen het plangebied aangetroffen. Andere verblijfplaatsen (kraamverblijven en/of winterverblijven) zijn binnen het plangebied niet waargenomen. Buiten het plangebied zijn meerdere (mogelijke) verblijfplaatsen aanwezig).

Daarnaast is ook de ruige dwergvleermuis in en nabij het plangebied waargenomen (hoofdzakelijke boombewoners). Dit betreffen vermoedelijk migrerende exemplaren aangezien de waarnemingen voornamelijk in het najaar zijn gedaan (migratieperiode).

Jaarrond beschermde vogels werden ter plaatse niet verwacht, en zijn ook niet aangetroffen.

Voor de gewone dwergvleermuis is een ontheffing Wet natuurbescherming onderdeel Soortbescherming aan de orde. Als gevolg van het planvoornemen gaat namelijk een zomer-/paarverblijf van gewone dwergvleermuis verloren.

Hiervoor is het noodzakelijk om zowel tijdelijke verblijven als definitieve verblijven in de nieuwbouw te realiseren. Een en ander dient nader uitgewerkt te worden in een activiteitenplan, wat als begeleidend stuk bij de ontheffingsaanvraag dient.

Door de voorbereidingswerkzaamheden buiten deze kwetsbare perioden uit te voeren wordt invulling gegeven aan het Zorgvuldig handelen principe.

Volledigheid inventarisatie

De inventarisatie is een uiteraard een steekproef. Het is dan ook mogelijk dat soorten en functies niet waargenomen zijn, terwijl dat ze (op een ander tijdstip) wel aanwezig zijn. Dit is echter acceptabel, de Wet natuurbescherming vraagt een initiatiefnemer om alles te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden. Met de gekozen methode en inspanning is dan ook voldoende invulling gegeven aan artikel 1.11 (zorgplicht) van de Wet natuurbescherming. Wat betreft het vooronderzoek heeft de initiatiefnemer dan ook gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

Literatuur

Buijs Eco Consult BV, Ecologische quickscan Wet natuurbescherming RIVA Rotterdam, 15 december 2021, 180615-154 rev. 01

Dietz C. en Kieffer A. Veldgids Vleermuizen van Europa, (Nederlandse vertaling) (KNNV uitgeverij, Zeist 2017)

Limpens, H, Mostert K, Bongers W. Atlas van de Nederlandse vleermuizen, onderzoek naar verspreiding en ecologie KNNV Uitgeverij, Utrecht, 1997)

Kennisdocument gewone dwergvleermuis

Kennisdocument ruige dwergvleermuis

WWW.KNMI.nl

www.verspreidingsatlas.nl

www.vleermuis.net

www.zuidholland.nl

Bijlage 1 Wettelijk kader

Hieronder volgt een algemene beschrijving van de Natuurwetgeving, gevolgd door betreffende onderdelen van de wetgeving.

De Nederlandse natuurwetgeving

De Nederlandse natuurwetgeving valt uiteen in gebiedsbescherming en soortbescherming. De gebiedsbescherming is geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998 en omvat de Natura 2000-gebieden. Per 01/01/2017 zijn beide onderdelen (en de Boswet) geïntegreerd in de Wet natuurbescherming (Wn).

Gebiedsbescherming

In de Natura 2000 gebieden zijn de beschermde natuurmonumenten alsmede de gebieden met de status Vogel- en/of de Habitatrichtlijngebied (Voorheen Speciale beschermings Zones, Sbz's) opgenomen.

Globaal kan worden gesteld dat de gebiedsbescherming gericht is op de bescherming van de waarden waarvoor een gebied is aangewezen. Deze bescherming is gebied specifiek, maar kent wel de zogenaamde externe werking. Dat wil zeggen dat ook handelingen buiten het beschermde gebied niet mogen leiden tot verlies aan kwaliteit in het beschermde gebied.

Soortbescherming

De soortbescherming is per 01/01/2017 ook opgenomen in de Wet natuurbescherming. Deze wet omvat ook de bescherming van Habitatrichtlijnsoorten buiten de aangewezen Natura 2000-gebieden. Deze bescherming geldt overal in Nederland, ook in de beschermde gebieden. De soortbescherming kent geen externe werking. Projecten worden getoetst aan de directe invloed op beschermde waarden binnen de grenzen van het projectgebied. Conform deze wet is de initiatiefnemer bij ruimtelijke ingrepen verplicht op de hoogte te zijn van mogelijke voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Vanuit deze kennis dienen plannen en projecten getoetst te worden aan eventuele strijdigheid met de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming.

Onder de werking van de soortbescherming vallen circa 930 dier- en plantensoorten. Alle inheemse zoogdieren, vogels, amfibieën, en reptielen zijn beschermd. Tevens hebben een aantal planten, vissen, insecten en ongewervelden een beschermde status. Voor de in het wild voorkomende planten en dieren geldt bovendien de algemene zorgplicht (art. 1.11). Volgens de Wet natuurbescherming mogen beschermde dier- en plantensoorten niet worden gedood, gevangen, opzettelijk worden verontrust of gedood. Voortplanting- of vaste rust of verblijfplaatsen mogen niet opzettelijk worden beschadigd of vernield. Habitatrichtlijnsoorten mogen tevens niet opzettelijk worden verstoord. Beschermde planten mogen niet opzettelijk van hun groeiplaats worden verwijderd of vernield. De verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming (Wn) staan vernoemd in onderstaand kader.

Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming (Wn)

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen

Bron: Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, Ministerie van Economische Zaken

De werkingssfeer van de Wet natuurbescherming is niet beperkt tot of gerelateerd aan speciaal aangewezen gebieden, maar geeft de beschermde soorten **overal** in Nederland bescherming.

In o.a. artikelen 3.3, 3.8 en 3.10 van de Wet natuurbeschermingswet worden de ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden weergegeven. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de ontheffing- of vrijstelling (zoals werken met een goedgekeurde gedragscode) hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het plangebied.

- Beschermde soorten – met (Provinciale) vrijstelling:

Voor deze soorten geldt een vrijstelling van een of meerdere verbodsbepalingen (zoals bijvoorbeeld het vangen van dieren en/of het vernielen van vaste verblijfplaatsen. Voor deze soorten is derhalve in veel gevallen geen ontheffing nodig. Wel geldt ten aanzien van deze soorten de zorgplicht, die eveneens van de Wet natuurbescherming uitgaat.

Soorten die vallen onder de vrijstelling betreft over het algemeen (en dus per Provincie verschillend) onder andere algemene zoogdiersoorten, zoals algemene muizen- en spitsmuizen, de woelrat, de egel, konijn, ree en vos, algemene amfibiesoorten, waaronder de bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander.

- Overige 'nationaal beschermde' soorten:

Voor deze soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkeling en bestendig beheer een mogelijkheid voor ontheffing, welke aan drie criteria wordt getoetst: er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'.

Voor deze soorten is derhalve een ontheffing nodig of kan gewerkt worden met een goedgekeurde gedragscode. Soorten die vallen onder dit nationale beschermingsregime vallen betreft onder andere algemene zoogdiersoorten, zoals das, boommarter, algemene amfibieën en reptielen alpenwatersalamander, hazelworm, flora als schubvaren en bokkenorchis en vissoorten waaronder de grote modderkruiper. Daarnaast geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht.

- Habitatrichtlijnsoorten:

Voor deze soorten geldt het zwaarste beschermingsregime en is voor ruimtelijke ontwikkeling geen vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht. Voor deze soorten dient een ontheffing te worden aangevraagd, welke aan drie criteria wordt getoetst: er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. Wel kan als voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang ook bij ruimtelijke ontwikkeling gewerkt worden met een goedgekeurd gedragscode. Daarnaast geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht. Tot dit beschermingsregime horen o.a. alle vleermuissoorten, de bever, otter, noordse woelmuis, verschillende amfibiesoorten waaronder rugstreeppad en kamsalamander.

- Vogelrichtlijnsoorten:

Alle vogels zijn in Nederland gelijk beschermd. Voor deze soorten geldt het zwaarste beschermingsregime en is voor ruimtelijke ontwikkeling ook geen vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht. Voor deze soorten dient een ontheffing te worden aangevraagd, welke aan drie criteria wordt getoetst: er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. Wel kan als voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang ook bij ruimtelijke ontwikkeling gewerkt worden met een goedgekeurd gedragscode. Daarnaast geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht.

Zorgplicht

Voor alle in het wild voorkomende plant- en diersoorten, dus ook voor onbeschermde en beschermde soorten die zijn vrijgesteld geldt wel de ook 'algemene zorgplicht' (art. 1.11 Wet natuurbescherming). Deze zorgplicht houdt in dat initiatiefnemer passende maatregelen moet nemen om schade aan beschermde gebieden en in het wild voorkomend plant en diersoorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen.

De kwetsbare perioden voor de verschillende soortgroepen zijn niet allen gelijk. Als 'veilige' periode voor alle groepen geldt in het algemeen de periode van half augustus tot half november, de periode waarin de voortplantingstijd achter de rug is en diersoorten als vleermuizen, overige zoogdieren en amfibieën nog niet in winterslaap zijn. Indien een locatie in die periode bouwrijp wordt gemaakt, kan daarna gedurende het winterseizoen en het daaropvolgende voorjaar probleemloos worden gewerkt. Zo kan bijvoorbeeld vegetatie gedurende het groeiseizoen kort gemaaid worden, zodat er geen vogels gaan broeden en het tegen de winter ook ongeschikt is voor kleine zoogdieren of amfibieën die in winterslaap gaan.

Indien tijdens de uitvoering van de werkzaamheden beschermde soorten worden waargenomen dienen maatregelen genomen te worden om schade aan deze individuen zo veel mogelijk te voorkomen (bijvoorbeeld wegvangen en verplaatsen of terreindelen af te zetten en het werk ter plaatse stil te leggen). Ecologische begeleiding kan hierin voorzien.